

Temat: Świat bajek Ignacego Krasickiego

<https://www.youtube.com/watch?v=t62IajMqmU>

Ignacy Krasicki "Lew i zwierzęta" - czytanie tekstu literackiego

Lew i zwierzęta

Gdy się wszystkie zwierzęta u lwa znajdowały,
Był dyskurs: jaki przymiot w zwierzu doskonały.
Stoń roztropność zachwalał, żubr mienił powagę,
Wielbłądy wstrzemięźliwość, lamparty odwagę;
Niedźwiedź moc znamienitą, koń ozdobną postać,
Wilk staranie przemyślne, jak zdobyczy dostać,
Sarna kształtną subtelność, jeleni piękne rogi,
Ryś odzienie wytworne, zajęc rączce nogi;
Pies wierność, liszka umysł w fortele obfity,
Baran łagodność, osieł żywot pracowity.
Rzekł lew, gdy się go wszyscy o zdanie pytali:
„Według mnie ten najlepszy, co się najmniej chwali”.

1. Na spotkaniu u lwa każde zwierzę wskazywało cechę, którą

- A. uważało za swoją największą zaletę.
- B. mogło zaskoczyć inne zwierzęta.
- C. podziwiała u innych zwierząt.
- D. mogło zaimponować lwu.

2. Każdemu zwierzęciu przypisz (z ramki) wynikającą z bajki cechę.

niedźwiedź
koń
zając
lis
stoń

siła naiwność szybkość piękno
żarłoczność skromność przebiegłość rozwaga

3. Jaką cechę u zgromadzonych zwierząt dostrzegł lew?

- A. Próżność.
- B. Skromność.
- C. Służalczość.
- D. Gadatliwość.

4. Wypowiedź lwa to pochwała czy krytyka? Uzasadnij odpowiedź.

.....
.....
.....

5. W których związkach frazeologicznych zwierzętom przypisano te same cechy, którymi Krasicki obdarzył je w bajce *Lew i zwierzęta*?

- A. uparty jak osioł
- B. wierny jak pies
- C. łagodny jak baranek
- D. chytry jak lis
- E. niedźwiedzia przysługa
- F. stoń w składzie porcelany
- G. mieć zajęcze serce
- H. mieć końskie zdrowie

6. Oceń prawdziwość podanych zdań dotyczących bajki *Lew i zwierzęta*.

A. Zawiera bogatą charakterystykę postaci.	TAK / NIE
B. W wypowiedzi lwa zawarty jest morał.	TAK / NIE
C. Celem utworu jest ośmieszenie ludzkich wad.	TAK / NIE

7. Jaką funkcję pełni uosobienie w bajce?

- A. Podkreśla mądrość zwierząt.
- B. Pokazuje rolę zwierząt w życiu człowieka.
- C. Pozwala wyraziście ukazać ludzkie cechy.
- D. Uświadamia wyższość człowieka nad zwierzętami.

8. Wyjaśnij sens powiedzenia *siedź w kącie, a znajdą cię*. Odwołaj się do bajki *Lew i zwierzęta*.

Czy twoim zdaniem powiedzenie *siedź w kącie, a znajdą cię* jest dobrym mottem życiowym? Napisz rozprawkę. Odwołaj się do literatury, kultury popularnej lub doświadczeń życiowych.

Zadanie dodatkowe

Krótko omów kilka bajek Ignacego Krasickiego. Jakie przesłanie z nich wynika.

- Kruk i lis
- Ptaszki w klatce
- Szczur i kot
- Jagnię i wilcy

Udowodnij, że satyry Ignacego Krasickiego mają charakter publicystyczny.

<https://wolnelektury.pl/media/book/pdf/bajki-i-przypowiesci.pdf>

Temat: Wprowadzenie do epoki – Romantyzm

Zapowiedzią romantyzmu był oświeceniowy sentymentalizm – prąd, który przeciwstawiał się wszechwładzy rozumu, głosił wyższość duszy, uczuć i hasło powrotu do natury. Oświeceniowa filozofia rozczarowała młode pokolenie. Gdzie indziej zaczęło ono szukać sensu życia i wiedzy o świecie. Nie rozum, lecz wiara, uczucia! Nie kultywowanie tradycji, lecz wolność, kreowanie nowej rzeczywistości! Miejsce porządku zajęły niepokój, chaos, rozdarcie. Romantyczny bunt objął różne dziedziny życia – i politykę (powstania!), i obyczaje, i kulturę. To epoka rewolucji i namiętności. Słowa „romantyczny” i „romantyzm” w ich dzisiejszym znaczeniu nie oddają całej złożoności tej epoki. Romantyk to nie tylko ktoś lubiący spacerować przy świetle księżyca i wdychający do ukochanej osoby...

- Romantyzm był bezpośrednio poprzedzony przez tzw. preromantyzm, czyli tendencje w kulturze drugiej połowy XVIII i początku XIX w. zrywające z estetyką klasycyzmu. Jego twórcy podkreślali rolę natchnienia, wyobraźni i oryginalności. Źródłami inspiracji stają się dla nich kultura ludowa, historia, zwłaszcza średniowiecze, świat uczuć.
- Jest dobrze widoczny zwłaszcza w literaturze angielskiej i niemieckiej. W latach siedemdziesiątych XVIII wieku w Niemczech pojawia się nurt zwany **Sturm und Drang** (burza i napór). Jego twórcy to Goethe, Schiller, Klinger (od tytułu jego dramatu pochodzi nazwa nurtu), którzy nie godzą się z sytuacją społeczno-polityczną Niemiec: z brakiem jedności, z istnieniem despotycznej władzy. W ich dziełach pojawia się nowy typ bohatera: człowiek wrażliwy, cierpiący na „chorobę wieku” (Weltschmerz), buntujący się przeciwko społecznym przesądom. Takiego właśnie bohatera spotkamy w *Cierpieniach młodego Wertera* Goethego z roku 1774 i *Zbójcach* Schillera z 1781.

Skąd nazwa?

Słowo „romantyzm” wywodzi się od łacińskiego „romanus” – rzymski. Terminem „lingua romana” (język rzymski) zaczęto jednak w średniowieczu określać nie klasyczną łacinę, ale język prowincji rzymskich, będący mieszaniną tejże łaciny z językami germańskimi oraz galijskimi. Do dziś francuski czy rumuński są nazywane językami romańskimi. W tym właśnie „lingua romana” powstawały utwory literackie nazywane romancami czy romantami. Opowiadały o niezwykłych, fantastycznych przygodach. Przymiotnika „romantyczny” używano później nie tylko w odniesieniu do tych dzieł, lecz także do utworów nawiązujących do średniowiecza, na przykład dramatów Szekspira. Dorobek wieków średnich zafascynował również artystów przełomu wieków XVIII i XIX. W związku z tym zaczęto ich nazywać romantykami, a z czasem całej epoce nadano miano romantyzmu.

• 1789 czy 1815?

Nie ma zgodności wśród historyków co do daty symbolicznie rozpoczynającej tę epokę. Rewolucja francuska jest uważana raczej za uwieńczenie oświecenia. W ujęciu politycznym nowa epoka zaczynałaby się od ustaleń kongresu wiedeńskiego, który odbył się w roku 1815. Ważne przemiany społeczno-gospodarcze – jak rewolucja przemysłowa, walka z

pozostałościami feudalizmu – rozpoczęły się jednak już pod koniec XVIII i w początkach XIX wieku.

W Europie:

- 1789 r.: Wielka Rewolucja Francuska – wydarzenie uważane przez wielu za początek epoki, choć tendencje romantyczne rozwiną się wyraźniej na przełomie XVIII i XIX wieku.
- 1848 r.: Wiosna Ludów – umowna data końca romantyzmu europejskiego, choć już w latach trzydziestych pojawia się w literaturze realizm.

W Polsce:

- 1818 r.: wydanie przez Kazimierza Brodzińskiego rozprawy *O pismach klasycznych i romantycznych*.
- 1822 r.: Adam Mickiewicz wydaje swój pierwszy tomik wierszy, *Ballady i romanse*.
- 1863 r.: powstanie styczniowe, wydarzenie zamykające romantyzm polski.

Nie ma jednego romantyzmu!

Ramy czasowe da się wyznaczyć tylko w przybliżeniu. A to, dlatego, że choć romantyzm objął swym zasięgiem całą Europę, jego panowanie w różnych krajach następowało w różnych czasie. Ponadto w różnych miejscach epoka ta miała odmienny przebieg: czasem łagodny, czasem, jak choćby w Niemczech, z dramatycznymi przełomami. Różne też było jego znaczenie. Na Zachodzie został dość szybko zastąpiony przez nowe tendencje, w Polsce sytuacja polityczna spowodowała, że trwał dłużej i miał ogromny wpływ na świadomość Polaków. Na Zachodzie wiązał się ze zwalczaniem pozostałości feudalnych, w czym wielką rolę odgrywało rosnące w siłę mieszczaństwo. W szlacheckiej Polsce jeszcze długo trzeba będzie czekać na likwidację feudalizmu, a romantyczne hasło wolności wiąże się głównie z utraconą niepodległością.

Najważniejsze hasła romantyzmu

- Odrzucenie nauki i racjonalizmu; zamiast nich – wiara, uczucie, wyobraźnia
- Jednostka ważniejsza niż zbiorowość
- Kult młodości
- Dążenie do wolności; pochwała buntu, spisku, walki narodowowyzwoleńczej

Najważniejszy typ bohatera tych czasów

Bohater romantyczny

Na nim opiera się wyjątkowość literatury epoki. Romantyzm, bowiem wykształcił nowy, specyficzny typ postaci literackiej. Romantyczny bohater to indywidualista pozostający w konflikcie ze światem. Nie jest człowiekiem przeciętnym – zdecydowanie wybija się ponad tłum. Poeta, nieszczęśliwie zakochany. Miłość jest dla niego bardzo ważnym uczuciem – to postać namiętna, bliska obłędu w chwili odrzucenia. Tu w jego biografii następuje niejasny punkt – popełnia samobójstwo, lecz żyje dalej, – jako postać przemieniona. Osobista tragedia powoduje przemianę kochanka w bojownika o sprawę większą, ważniejszą społeczną – na przykład o wolność ojczyzny. Dla tej idei skłonny jest popełnić nawet grzech –

a że jest człowiekiem szlachetnym, tu rodzi się jego tragizm. Romantyk działa samotnie, jego biografia często pozostaje otwarta – nie poznamy ciągu dalszego.

Trzy podstawowe schematy romantycznej kreacji bohatera

- **Bohater werterowski**

Pierwowzór – Werter Goethego. Kluczem do psychologii postaci jest w tym wypadku pojęcie Weltschmerzu – z niemieckiego bólu świata. To poczucie wyobcowania i niemożności porozumienia ze światem. Stan depresyjny, bolesny i trwały. Przekłada się na kłopoty z podejmowaniem decyzji i wykonywaniem jakichkolwiek bardziej radykalnych manewrów. Bohater werterowski wciąż pozostaje w tragicznej sprzeczności między racjami własnego ja a otaczającego go świata. Ta sprzeczność go paraliżuje i obezwładnia. Los bohatera werterowskiego na ogół kończy się nieszczęśliwie – na przykład tak jak w wypadku pierwowzoru (samobójstwo).

- **Bohater bajroniczny**

Bohater bajroniczny również pozostaje w tragicznej sprzeczności między racjami własnego ja a otaczającego go świata. Ta sprzeczność go jednak wyzwala. Nasz bohater niczym Bajronowski Giaur przekracza kolejne granice i wyobcowuje się coraz bardziej... I jego los kończy się jednak na ogół marnie. W tym wypadku najczęstszym skutkiem jest szaleństwo.

- **Polski bohater romantyczny**

Zaczyna swą drogę życiową, jako bohater werterowski lub bajroniczny. Zakochany, młody poeta – skupia on swe wysiłki na zdobyciu romantycznej ukochanej, bez powodzenia, co, doprowadza go do próby samobójczej. W niejasnych okolicznościach odradza się przemieniony. Nie wiemy, czy mamy do czynienia z duchem, czy po prostu bohater przeżył. Rolę dotychczasowej ukochanej kobiety będącej sensem życia i celem dążeń przejmuje jednak rzecz nowa – ojczyzna. Bohater wkracza na drogę kochanka i rycerza ojczyzny, dla której skłonny będzie do poświęceń i grzechu. Najważniejsi – Gustaw-Konrad z *Dziadów* i Kordian tytułowy bohater dramatu Słowackiego. Nieco zmodyfikowanym typem będzie Hrabia Henryk z *Nie-Boskiej komedii* Zygmunta Krasińskiego, a bardzo zmodyfikowanym, a jednak romantycznym, Jacek Soplica z *Pana Tadeusza*.

Uwaga – bohater romantyczny jest podstawową konstrukcją dramatu romantycznego – jego dzieje to oś fabularna, jego tragizm to istota gatunku.

Przeczytaj!

Johann Wolfgang von Goethe

„Cierpienia młodego Wertera”